

Kastély a Tenkes alján: Siklós

*N*incsen ember a hazában, aki ne ismerne rá azonnal a siklói várkapu sziluettjére, a Tenkes kapitányának történetéből készült népszerű sorozat ismertté tette a várat. A kétségkívül izgalmas kuruc idők ellenére a vár valójában a késő középkorban élte fénykorát, amely a Garaiak és Perényiek alatt jelentőségében Pécs püspöki udvarával vetekedett.

A Magyar Királyság területén a 13. században gomba módra épültek a kővárak, a királyi hatalom gyengülése miatt egyre több nemesi család érezte szükségét egy biztonságos erősségnek. Nem volt ez másképp Baranyában sem, ahol az 1270-es években rövid idő alatt egyszerre három magánkézben levő várkastély is megjelent a forrásokban. Szársomlyó és Kéménd mellett ekkor épült fel a Szentgyörgyi rév felé vezető kereskedelmi úton fekvő Siklós is, amelynek várnagyát először egy 1294-ben kelt oklevélben említették. A vásáros helynek számító Siklós földesura ekkor Miklós fia Gyula volt, aki először kezdte el magát rezidenciájáról Siklósinak nevezni.

A régészek által feltárt maradványok alapján valószínűsíthető, hogy egy szabályos négyszög alaprajzú várról van szó, amelynek sarkait tornyok erősítették. Az Árpád-ház kihalása utáni polgárháborús időkben komoly harcok dúltak a vidéken, és a kiskirályként viselkedő Kőszegi János 1315-ben megostromolta Siklóst is. A magaslaton emelt lovagvár azonban ellenállt a támadásnak, Siklói Péter, az akkori birtokosa pedig jó érzékkel Károly Róbert hívéül szegődött, és ennek köszönhetően rövid időre Baranya vármegye ispáni címét is megszerezte. Siklói Péter azonban nem volt

könnyű ember, szomszédjaival folyamatosan perben állt, mentalitásában a régi világot képviselte. Emiatt a család kegyvesztetté vált, és 1387-ben Zsigmond király már egy elszegényedett család utolsó sarjától kobozta el hűtlenség címén a várat.

Az új király 1395-ben Garai Miklós macsói, horvát és szlávón bánnak adományozta Siklós várát a szolgálataiért, és ezzel a vár történetében új fejezet kezdődött. A Garaiak ekkor a Magyar Királyság legbefolyásosabb famíliájának számítottak, és a presztízsüket tovább erősítette, hogy idősebb Garai Miklós Mária királyné védelmében esett el orgyilkosok kezétől. 1401-ben Zsigmond hónapokon keresztül házi őrizetben Siklóson tartózkodott, mivel Garai itt helyezte biztonságba a felkelők elől, akik meg akarták buktatni az uralkodót. A király lakosztályának számító szoba ma is megtekinthető a várban. A király halála nem maradt el, a következő évben Miklós megkapta a nádori tisztséget, és mivel második házasságát egy Cillei lánnyal kötötte, így rokoni kapcsolatba került a királyi családdal.

A hatalmas befolyáshoz komoly vagyon is társult, amiből Garai Miklós nagyszabású építkezésekbe fogott Siklóson. A várat kora legdivatosabb gótikus várkastélyává alakította át, az udvart beépítette.

tették, új külső falat emeltek, és a védelem fokozása érdekében ekkortól a várba csak egy hosszú, kanyargós szerpentinen lehetett bejutni. A hadászati szempontok mellett a kényelemre is nagy figyelmet fordítottak, gótikus ablakfülkék, festett kőkeretes ajtók és ablakok maradtak fenn ebből az időből. A kastély udvar felőli részén gyönyörűen faragott, gótikus oszlopokkal alátámasztott körfolyosó futott végig, amelyhez egy zárterkély is tartozott. Ebből az építési periódusból legépebben a gótikus kápolna maradt meg. Ez egyhajósna épült, mennyezete hálóboltozatos, a bejárat felett csúcsíves karzat állt, a Garai család címerét pedig jól látható helyre, a bejárat fölé helyezték el. A kápolna eredetileg minden bizonnyal festett volt, ennek bizonyítéka az egyik falfülkében előkerülő Toulouse-i Lajost és Szent Lászlót ábrázoló freskó.

Zsigmond halála után a Garaiak az ekkor felemelkedő Hunyadiakkal találták magukat szemben. 1441-ben Hunyadi János meg is ostromolta a várat, bevenni azonban nem tudta. Amit a fegyver nem volt képes megoldani, azt eldöntötte az idő. Garai Jób 1481-ben örökös nélkül halt meg, így birtokai a királyra szálltak, Mátyás pedig fiának, Corvin Jánosnak adományozta Siklóst. Az ifjú herceg sok időt töltött el a kastélyban, feladatai azonban Szlavóniába szőlítették, így a birtokot eladományozta hű emberének, Both Andrásnak, tőle pedig a hatalmas Perényiekre szállt.

A Perényiek jelentős reneszánsz átalakításokat hajtottak végre a váron. Ekkor készült el a barbakan, a tüzfegyverek számára pedig ágyúteraszokat alakítottak ki. Perényi Imre nagy gondot fordított az építkezésekre, valószínűleg a nyéki királyi kastély építészeit hívta meg az itteni építkezésekhez, nekik köszönhető a Perényi címerrel díszített kandalló és az 1515-ben befejezett várkapolna is, amelynek felszentelésén az ország politikai elitje is részt vett. A mohácsi csata után tovább korszerűsítették a védműveket, Perényi Péter koronaőr, a korszak egyik nagy köpönyegforgatója sokat tett a várkastély megerősítéséért. Talán ennek is köszönhető, hogy 1543-ban a vár védői Vas Mihály vezetésével több napon keresztül sikerrel tudták

feltartóztatni a szultáni hadsereget. Szulejmán végül szabad elvonulást ígért nekik – amit nem tartott be – és a védőket szinte mind egy szálig lemészárolta.

A másfél száz éves oszmán uralom nem sok változást hozott a vár életében. A törökök szemében csekély hadászati jelentősége volt, inkább csak az eszéki híd védelmében számítottak rá, ezért a védműveit erősen elhanyagolták. Csupán Bécs 1683. évi ostroma után kezdtek el megerősíteni, és 1686-ra már erős földsáncsal vették körül. A Friedrich Siegmund Schärffenberg vezette keresztény csapatok ezért csak egy elhúzódo véres ostromban tudták megtörni a védők ellenállását ez év októberében, melynek során a város és

a vár is komoly pusztulást szenvedett. A felszabadító hadjáratok sikere után a császári hadvezetés sokáig le akarta rombolni a várat, de ez végül lekerült a napirendről. A lassú újjáépítést még megakasztotta a Rákóczi-szabadságharc, ennek során ugyanis a kurucok és a rácok is kegyetlenül elpusztították a várost. A szatmári béke után a vár elvesztette funkcióját, de szerencsére elkerülte a teljes pusztulást. Az 1960-as években feltárták, renoválták, a Zenthe Ferenc névvel fémjelzett sorozat pedig halhatatlanná tette a falakat, amelyek mögött egykor még koronás fő is raboskodott. A felújítások során az elmúlt években Siklós vára tovább széplült, és bizony érdemes felkeresnie minden, erre vetődő turistának.

LEJEGYZTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR

